

Onikiler..

Ecz. Gürkan BİLLURCU *

Gün ağarmaya yüz tuttuğunda, evin yüksek duvarlarında kuş takalarına tüneyen kuşların cıvıltılarıyla uyanıyorduk. Geniş avlulu evlerimizde arışlerimiz, nar ağaçlarımızın dut ağaçlarımızın çevrelediği simsime havuzumuzun etrafında çocuklarımızın sesleriyle huzur buluyorduk. Haremlüğümüz, selamlığımız, herzele kuyumuz, zahire damımız, tandırılıkta pişen bazlamamız bir de dostlarımızın, akarabalarımızın, kışın kibleye bakan kab'da , yazın poyraza açık eyvanda, çardakta hazırladığımız mırramızla, çiğ köftemizle sıra gecemizde müzik ile muhabbet birbirine karışıyordu. Yazlık damda yıldızları üzerimize örtüp uyuyorduk. Daracık yüksek duvarlı Arnavut kaldırım sokaklarımızda kendimizce sakin, huzurlu bir hayat yaşıyorduk.

Taki, koca cihan devleti Osmanlı'nın cihan harbine katılmasına kadar. Diyorlardı ki Balkanlar elden çıkmış, Gavur İstanbul'a dayanmış, Ruslar hem denizden hem Doğu'dan saldıracaktı. Arap'ın oğlu ayaklanmış, Osmanoğlu'nun hükmü kalmamış.

Mondoros Mütarekesi imzalanana kadar Osmanlı ordularında 3 milyona yakın kişi Çanakkale'den Bakü'ye, Galiçya'dan Arabistan'a tam on cephede savaştı. İnanılması güç, hissedilmesi imkansız zorluklara rağmen müthiş bir performans göstererek, esasen kendilerini feda ederek savaştılar. Çöl sıcaklığında kilometrelerce yürüdüler. Çok kısıtlı ekipman ve yiyeceklerle, birçok muharebede kısmen, Çanakkale'de ise kesin olarak üstünlük sağladılar. Yalçın kayaların üstüne destanlar yazdılar. Çizmesiz, ayakkabısız, Sarıkamış'ta donup, Arabistan çöllerinde kavruldular.

*Mızıkla çalındı düğün mü sandın,
Alyeşil bayrağı gelin mi sandın,
Yemene gideni gelir mi sandın,*

Gidenlerin pek azı geri dönebildi. Savaşta çeşitli cephelerde çarpışan yirmibin Urfalı da geri dönmemişti. Çanakkale'de 73. Alayda kahraman beşbin Urfalı er de bunların arasındaydı. Doğal olarak şehir her türlü silah ve cephaneden yoksundu. Doğru

dürüst eli silah tutan insan da bulunmuyordu. Hazan mevsiminde mavi gökyüzünü kara bulutlar kaplıyordu. Puslu havalardan da sevenleri bulunurdu. Onlara da gün doğuyordu.

*Gamda bülbül gamda gül,
Şadanlar hergün güler,
Yiğit isen gamda gül.*

Mütareke imzalanınca Ordumuzun dağılıp, Yurdumuz İtilaf Devletleri'nin işgaline uğruyordu. Çanakkale ve İstanbul Boğazı'ndaki stratejik mevkiiler, Ordunun bütün araç ve gereçlerine, Donanma ve Demir yolları galip Devletlerin kontrolüne veriliyordu. Genişletilmiş kapitülasyonlar yeniden doğuyordu. Maliye dahil devletin her kurumuna el konuyordu.

Artık sohbetlerde, sıra gecelerinde konu işgaldi. İngilizler işgal için geldiğinde kendilerini karşılamayan Nusret Bey'i İstanbul'a gönderip Nemrut Mustafa vasıtasıyla idam ettiriyorlardı. Yerli işbirlikçi Ermeniler ise bayram yapıyorlardı. Şiddetle artan bir kin taraflar arasında olağan sayılıyordu. Huzur ortamını bozmak için yapılan provokasyonlar etkisini gösteriyordu. Gayrimüslimler aniden dükkanları kapatıyor, evlerine çekiliyorlardı. Çanlar çalınıyor tehlike altındayız mesajları vermeye çalışılıyordu. Camilerde vaaz verilirken saldırılara karşı eli silah tutan gençler sokak başlarına nöbetçi dikiliyordu. Vaazlarda cihattan bahsediliyordu. Üzerimize düşen vazifenin, memleketimizi muhafaza ve müdafa etmek olduğu belirtiliyordu. "Düşman istilası olan bir yerde, cihat farzı ayındır. Biz mukavemet etmesek padişahın emrinden ayrılmış oluruz. Hem biz, taaruzla uğramadan muharebe edecek değiliz. Bizde sizden rica ederiz, canınızı ve malınızı esirgemeyiniz" diye hocalar vaaz ediyordu. Şeref, namus, sancak ve bayrak gibi mukaddes konulara saldırı, ahalide şiddetli şekilde tepki görüyordu.

Erzurum kongresinden sonra yayımlanan beyanname, Milli aşireti reisi Mahmut Bey aracılığıyla Jandarmanın Kumandanı Ali Rıza Bey'in eline geçti.

Urfa da bir Müdafa-i Hukuk Cemiyetinin teşkilatlanması için çalışmaların başlatılması isteniyordu. Nusret Bey zamanında kurulan milis alayı dağılmış olmasına rağmen silahlar toplanmamıştı.

Bu milis alayından yararlanmak pekala mümkündü. Ali Rıza Bey mutasarrıfına düşüncelerini açtıktan sonra eşraf ve aydınlarla toplantılar yapılmasını istedi. Birbirini izleyen üç toplantıdan da sonuç alınamadı.

Ali Rıza Bey sancak idare meclisi üyesi Hacıkamil zade Hacı Mustafa Efendi ile görüştüğü bir gün ağzını aramak için "Urfalılardan şüpheleniyorlar. Bilmiyorlar ki çiğköfteden başka bir şeyle meşgul değiller." deyip acı acı gülüyordu. Bu görüşmeden sonra her şey değişti. Hacı Mustafa aracılığıyla hareket kök salmaya başladı.

Yine bir sıra gecesinde çaylar içiliyor, konu konuyu açıyordu.

Hacı Mustafa: "Arkadaşlar bu iş böyle gitmez. Düşünün evimizin önünde iki gavur askeri nöbet beklese ne yaparız?"

Sırada bulunan arkadaşlar hep bir ağızdan: "Ölürüz!."

Mahmut: "Hiçbir zaman ölüm bana bu kadar tatlı görünmemişti. Bütün bu alemin işlerine, gaillelerine yüksekte güler bakıyorum. Ne verilen emekler, ne lüzumsuz korkular, ne nafîle ihtiraslar. Bu dava için ölürsek şehit kalırsak gazi olacağız."

-Mademki öleceğiz namusumuz pay-ı mal olmadan ölelim.

-Doğrudur.

-Bu işi nasıl yapalım. Elimizde silahımız, cephanemiz yok. Zaten Urfa kahramanları da Çanakka-
le'de, Galiçya'da, Sina Çöllerinde şehit oldular.

Hacı Mustafa: "Silah işini ben üzerime alıyorum. Jandarma Kumandanı ile görüşüp silah temin edeceğim. Sizlerden de istirhamım elinizden geldiği kadar çete toplamaya bakın."

Ertesi gün Hacı Mustafa, Ali Rıza Bey'e uğruyarak akşama müsaitlerse Urfalıların çiğköfteyle mi yoksa başka bir şeyle mi meşgul olduklarını görmesini istiyordu.

4/5 EYLÜL 1919 gecesi Güllüzade Osman Efendi'nin evinde Ali Rıza Bey ile eşraf ve aydınlardan 12 kişiyle yapılan toplantıda gizli bir cemiyet kurulması için karar alındı. Kurtuluşa kadar mücadele edileceği yolunda Kuran-ı Kerim üzerine yemin edildi. Yemin eden 12 kişi şunlardır;

1) Belediye Reisi Hacıkamilzade Büyük Hacı Mustafa Efendi

2) Barutçu zade Hacı İmam Efendi

3) Eşraftan tüccar Hacıkamilzade Küçük Hacı Mustafa Efendi

4) Mollazade Mahmut Efendi

5) Polis Komserliğinden müstafi Arabizade Şakir Efendi

6) Güllüzade Osman Efendi

7) Eşraftan, Şellizade Ali Ağa

8) Tüccar Nebo zade Hacı İmam Ağa

9) Eşraftan Hacı Bedir Ağazade Halil Ağa

10) Jandarma Tabur Mülhacı İzmirli Adil Hulusi Efendi

11) Takım Kumandanlarından Mülazımı evvel Hüseyin Pertev Efendi

12) Jandarma Çavuşu Sofi Oğlu Hacı Mustafa Çavuş.

Cemiyet bu suretle kurulduktan sonra İngilizlere sezdirmemek üzere geceleri toplanarak program hazırlamaya silah ve asker sayısını ani bir hareket için iâşe ve cephaneye yönelik çalışmalar yapıyorlardı. Mutasarrıfı da harekete ikna ettikleri gibi posta müdürü Arif Bey'i de, Urfa telgrafhanesi İngilizlerin kontrolünde bulunduğu için Karacurun'da (Hilvan) bir telgraf merkezi açılmasına ikna ettiler.

*Kolumu salladım toplar oynadı,
Karadaş içinde çete kaydandı,
Yaşasın Urfalılar teslim olmadı,
Di yeri, yeri kumandanlar yeri,
Çetelerin gidiyor dönmüyor geri.*

Bu an tarihin bir başlangıç noktasıydı. Gönüllerde bir şafak doğuyordu. Bu şafak milli şuurumuzdu. Gerçi biz bu şuur bir çok gözyaşı ve bir çok kan selleri içinden, bir çok acılar ve ıstıraplar ile kıvrana kıvrana buluyorduk.

Fakat yer yüzünde hangi tepeye zahmetsiz çıkılıyordu. Hangi doğum kansız ve gözyaşsız oluyordu. Peki hedefimiz neydi? Tek kelime ile hedefimiz zaferdi. Her ne pahasına olursa olsun ZAFER!.

Kaynaklar:

1) Milli Mücadelede Güney Cephesi, Doç.Dr. İsmail Özçelik,

2) Şanlıurfa, Selim Ak.

3) Şanlıurfa'nın Kurtuluşu, Cemil Hacıkamiloğlu.

4) 11 Nisan, Mehmet H. Öcal.

5) Esir Türkler, Cemalettin Taşkıran.

6) Milli Mücadele, Doç.Dr. Tuncer Baykara.

***) Halil İbrahim Eczanesi / Şanlıurfa.**